

MORFOSINTAXI

CONTINGUTS

- ✓ **Gènere i nombre del substantiu i de l'adjectiu**
- ✓ **Determinants i quantificadors**
- ✓ **Verbs**
- ✓ **Preposicions**
- ✓ **Locucions**
- ✓ **Pronoms personals tòpics i febles**
- ✓ **Pronoms relatius**
- ✓ **Conjuncions i locucions conjuntives**
- ✓ **Adverbis**
- ✓ **Puntuació sintàctica**

GÈNERE I NOMBRE DEL SUBSTANTIU I DE L'ADJECTIU

Alguns adjectius de gènere invariable

Cal recordar que una sèrie d'adjectius que acaben en *-a* són invariables pel que fa al gènere: *agrícola, belga, celta, persa, entusiasta, idiota, iconoclasta, idòlatra, nòmada, pirata, hipòcrita, homicida...*

També hi ha un seguit d'adjectius invariables acabats en aquestes terminacions:

-ble (amable, afable, noble, creïble...)

-aire (xerriaire, rondinaire...)

-me (enorme, inerme, unànime, uniforme...)

-ne (insigne, solemne, unicorne...)

-ense (forense, castrense...)

-lingüe (monolingüe, plurilingüe...)

-consonant + re: alegre, bimembre, cèlebre, fúnebre, lúgubre... (però aspre/aspra, destre/destra, íntegre/íntegra, negre/negra, pobre/pobra, pulcre/pulcra, tendre/tendra...)

A banda dels esmentats, també són invariables altres adjectius com ara *lliure, perenne, rude, salvatge, simple, tènue, verge, ximple...*

Així mateix, l'adjectiu *procliu* és invariable: *Una empresa procliu a la contractació de persones en risc d'exclusió social*. Per tant, les formes **procliua* i **procliva* són incorrectes.

Adjectius cultes amb particularitats

Els adjectius cultes acabats en *-ic* tònic, *inic* i *oblic*, presenten el femení amb la terminació *-qua*: *inic/iniqua/inics/iniquës, oblic/obliqua/oblics/obliquës*.

S'han d'evitar els falsos masculins singulars **inicu, *oblicu*, formats per analogia dels correctes *mutu, innocu, ambigu, promiscu...*

De manera paral·lela, la flexió dels adjectius *propinc* i *ventríloc* és: *propinc/propinqua/propincs/propinqües, ventríloc/ventríloqua/ventrílocs/ventríloqües...* S'han d'evitar les formes **propincu, *ventrílocu...*

Observem que, en els casos dels adjectius esmentats, els femenins que es formen a partir d'un masculí acabat en *-c*, s'escriuen amb *q* perquè en la forma femenina hi ha un diftong creixent: *oblic/obliqua...*

En canvi, els femenins que es formen a partir d'un masculí acabat en *-cu* s'escriuen amb *c*, ja que no hi ha diftong: *vacu/vàcua, innocu/innòcua, perspicu/perspícua, conspicu/conspícua...*

Canvis en el significat segons el gènere dels mots

Hi ha paraules que tenen un significat diferent segons si s'empren com a masculines o femenines:

el còlera (malaltia) / *la còlera* (ira)
el llum (aparell) / *la llum* (claror)
un ordre (ordenació) / *una ordre* (manament)
el vall (fossat) / *la vall* (depressió orogràfica)
el canal (obra hidràulica) / *la canal* (conducte)
el clau (per clavar) / *la clau* (d'una porta)
el coma (estat patològic) / *la coma* (signe)
un editorial (escrit d'opinió) / *una editorial* (empresa editora)
el fi (finalitat) / *la fi* (acabament)
el pols (batec vital) / *la pols* (partícules)
el pudor (sentiment) / *la pudor* (olor desagradable)
el terra (trespol, enrajolat) / *la terra* (matèria del sòl)
el talent (destresa, qualitat) / *la talent* (gana, fam)...

Plurals amb una -n etimològica

En la majoria de substantius i adjectius acabats en vocal tònica apareix una *n* en els derivats i, per tant, també en les formes del plural: *bacallà/bacallans*, *capità/capitans*, *cartó/cartons*, *veí/veïns*...

En canvi, n'hi ha que afegeixen la marca general del plural (-s). És el cas de paraules que no provenen del llatí o són manlleus (sobretot, gal·licismes). Vegem-ne uns quants exemples:

-à: *lilàs, sofàs*...
-é: *bebès, cafès, canapès, ximpanzés, mercès, oboès, quinqués*...
-í: *bisturís, colibrís, frenesís*...
-ó: *platós, dominós*...
-ú: *bambús, cautxús, hindús, nus, tabús, xampús*...

DETERMINANTS I QUANTIFICADORS

Substitució d'un possessiu per un pronom feble

En català convé emprar els possessius només quan expressen una relació de possessió clara. Quan no són necessaris per entendre el sentit d'una oració o no aporten informació nova, és millor no emprar-los:

A continuació, abaixau el vostre cap lentament i respirau a fons. (No recomanable.)

A continuació, abaixau el cap i respirau a fons. (Recomanable.)

Alçà els seus braços al cel i donà gràcies a Déu. (No recomanable.)

Alçà els braços al cel i donà gràcies a Déu. (Recomanable.)

No recorda on va perdre el seu telèfon mòbil. (No recomanable.)

No recorda on va perdre el telèfon mòbil. (Recomanable.)

El Decret sobre mercaderies perilloses ho prohibeix en el seu article 35.1. (No recomanable.)

El Decret sobre mercaderies perilloses ho prohibeix en l'article 35.1. (Recomanable.)

Heu de lliurar dins termini el vostre resguard de pagament de la taxa. (No recomanable.)

Heu de lliurar dins termini el resguard de pagament de la taxa. (Recomanable.)

Per evitar possessius sobers o abusius, de vegades es poden emprar els pronoms febles:

Va descriure correctament l'individu a la policia, però no va saber els seus llinatges. (No recomanable.)

Va descriure correctament l'individu a la policia, però no en va saber els llinatges. (Recomanable.)

Prengueren la seva jaqueta mentre dinava. (No recomanable.)

Li prengueren la jaqueta mentre dinava. (Recomanable.)

Tornen l'import de les seves beques. (No recomanable.)

Els tornen l'import de les beques. (Recomanable.)

Els esquirols mai no mosseguen la seva coa. (No recomanable.)

Els esquirols mai no es mosseguen la coa. (Recomanable.)

L'ús de propi per emfasitzar la possessió

L'adjectiu indefinit *propi/pròpia*, combinat amb un possessiu, serveix per expressar amb èmfasi una relació de possessió:

Va construir la casa amb les seves pròpies mans.

La seva pròpia mare va haver de denunciar-lo per robatori.

Haurem de superar els entrebancs amb els nostres propis mitjans.

Recordau que és incorrecte l'ús de l'adjectiu *propi/pròpia* quan es pot substituir per *mateix/a*:

**El propi director va assumir les responsabilitats.*

El mateix director va assumir les responsabilitats.

Formes i usos dels numerals múltiples

Els numerals multiplicatius expressen el nombre de vegades que s'augmenta una entitat i, amb l'excepció del mot *doble*, presenten flexió de gènere (masculí i femení):

Multiplicadors		
	Masculí	Femení
2	<i>doble (o duple)</i>	<i>doble (o dupla)</i>
3	<i>triple</i>	<i>tripla</i>
4	<i>quàdruple</i>	<i>quàdrupla</i>
5	<i>quíntuple</i>	<i>quíntupla</i>
6	<i>sèxtuple</i>	<i>sèxtupla</i>
7	<i>sèptuple</i>	<i>sèptupla</i>
8	<i>òctuple</i>	<i>òctupla</i>
9	<i>nòñuple</i>	<i>nòñupla</i>
10	<i>dècuple</i>	<i>dècupla</i>
100	<i>cèntuple</i>	<i>cèntupla</i>

Els multiplicatius poden tenir variació de gènere quan expressen magnituds, és a dir, quan equivalen a 'x vegades més' (*una dosi triple/tripla...*), però es comporten com a invariables quan equivalen a 'format per x' (*la triple aliança...*).

El valor dels multiplicatius sovint s'expressa per mitjà de la perífrasi 'x vegades més'. Aquesta perífrasi, de fet, és el procediment més habitual, sobretot en els casos superiors a *quàdruple* (*un preu deu vegades més gran que aquest...*).

D'altra banda, hi ha numerals multiplicatius que es refereixen a les persones nascudes en el mateix part: *bessó, bessona, trigemin, trigèmina...* En el mateix sentit, també es fa servir l'expressió *una bessonada de + nombre*, o bé *nombre + bessons*: *Ha tingut quadrigèmins, Ha tingut una bessonada de quatre o Ha tingut quatre bessons...*

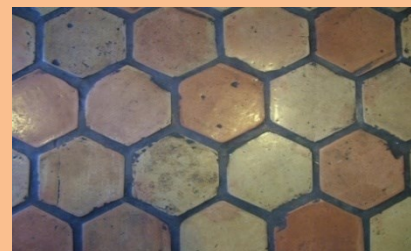
Alguns numerals col·lectius específics

Alguns numerals col·lectius són específics d'uns àmbits d'ús concrets:

- De l'àmbit musical, els noms de conjunts d'intèrprets i composicions musicals (solo, duo/duet, tercet/trio, quartet, quintet, sextet, septet, octet, nonet...).
- De l'àmbit literari, les agrupacions de versos (dístic, tercet, tríptic, quartet, quarteta, quintet, sextet, octava, dècima...) i els nombres de síl·labes (monosíl·lab, bisíl·lab/disíl·lab, heptasíl·lab...).
- De l'àmbit de la geometria, el nombre d'angles d'una figura (triangle/trígon, hexàgon, octàgon, tetràgon...) i el nombre de cares d'un poliedre (diedre/díedre, hexaedre/hexàedre, tetraedre/tetràedre, poliedre/políedre...). Com es pot observar, aquests darrers numerals col·lectius poden ser plans o esdrúixols.

En el cas dels dos darrers tipus de col·lectius, cal fixar-se en l'arrel d'origen grec que serveix per formar el numeral:

- 4 *tetra– tetrasíl·lab, tetràgon*
- 5 *penta– pentasíl·lab, pentàgon, pentaedre/pentàedre*

6 hexa– hexasíl·lab, hexàgon, hexaedre/hexàedre

7 hepta– heptasíl·lab, heptaedre/heptàedre

No són correctes, per tant, formes com **quadrisíl·lab, *quadriàgon, *sexasíl·lab, *sextaedre, septasíl·lab...*

Els conjunts de mesos i anys

Els numerals col·lectius que designen períodes d'anys es formen amb el sufix *–enni*: *trienni, sexenni, quadrienni, decenni, cinquantenni, centenni, mil·lenni...* Deriven d'aquests substantius els adjectius *biennal, triennal, pluriennal*, etc., amb el sentit 'que dura x anys' o 'que té lloc cada x anys'. No s'han de confondre amb els adjectius composts formats amb la forma *anual* (*bianual, trianual, plurianual...*), que signifiquen 'x vegades cada any':

El conveni és pluriennal, atès que abasta del 2013 al 2019.

Hem de fer un pagament plurianual: al gener, al juny i al setembre.

Amb el sufix *–enari/ària* es formen noms i adjectius que designen grups d'anys d'entitats i fets: *cinquantenari/ària, vuitantenari/ària, centenari/ària, mil·lenari/ària...*

Per als períodes de mesos, la terminació *–mestre* serveix per formar els noms col·lectius *bimestre, trimestre, quadrimestre, semestre...* D'aquests noms deriven els adjectius *bimestral, quadrimestral, semestral...*, que signifiquen 'que dura x mesos' o bé 'que té lloc cada x mesos', i no s'han de confondre amb els adjectius composts formats amb la forma *mensual* (*bimensual, trimensual...*), que volen dir 'x vegades cada mes':

Les reunions són bimestrals; es fan cada dos mesos.

La revista és bimensual; surt cada quinze dies.

L'edat de les persones

Per formar adjectius que designen l'edat de les persones a partir de quaranta anys s'empra el sufix de caràcter culte *–(a)genari/ària*: *sexagenari/ària, quinquagenari/ària, octogenari/ària...*; en canvi, per referir-se a cent la forma és *centenari/ària*.

Hi ha també les formes amb el sufix *–í*, de caràcter popular: *quarantí, seixantí, setantí...*

Algunes locucions quantitatives

Les locucions quantitatives invariables *un bé de Déu de, tot de i un reguitzell de* serveixen per designar una quantitat abundosa d'algun element:

Al jardí sembraren un bé de Déu de tulipes grogues.

Al centre regnava el desordre: hi havia tot de papers per damunt les taules.

La fotografia mostra el matrimoni Vanrell-Costa i un reguitzell d'infants al voltant de la taula.

En català hi ha expressions quantitatives lexicalitzades formades per l'estructura *un/a + substantiu + de*: *una mica de, un xic de, un pam de, un pessic de, un tast de, un bri de, un toc de, un grapat de, una pila de, una munió de, una colla de, un raig de, un eixam de...*

Els indefinits mant i sengles

L'adjectiu indefinit *mant/manta/mants/mantes* és propi de registres formals i té caràcter arcaic. Indica una quantitat nombrosa d'algun element, tot i que s'usi en singular:

A mantes pàgines del llibre hi podem descobrir errades ortogràfiques.

Trobaren mant animal en mal estat en aquella explotació agrícola.

Mantes vegades ens podem sentir temptats de gastar més del que tenim.

La locució adverbial *a manta* significa 'abundantment':

Els convidats quedaren bocabadats perquè a la festa hi havia menjar a manta.

Sengles té com a sinònim *respectius, corresponents*. És un indefinit invariable que designa un element per a cadascuna de dues o més persones o coses:

Premiaren les tres guanyadores del concurs de dibuix amb sengles llibres.

A les tres províncies franceses limítrofes hi ha sengles centrals tèrmiques.

Els indefinits altri i (un) hom

Els pronoms indefinits invariables *altri* i *(un) hom*, ambdós de caràcter culte i propis de registres formals, es refereixen a persones.

Altri equival, en general, a 'algú altre, uns altres, el proïsme'; s'empra amb una preposició i no fa mai funció de subjecte d'una oració:

Té la mala fama de perjudicar sempre a altri.

L'educaren pensant que a casa d'altri convé no incomodar.

A l'hivern tanquen el negoci familiar i treballen per compte d'altri.

Hom s'empra en funció de subjecte quan es vol expressar que l'acció del verb és realitzada per una o més persones, sense dir quines. Equival a 'algú', 'la gent', 'tota la gent'..., en abstracte:

Hom creu que un llamp va causar l'avaria elèctrica que afectà Maó.

Equival, per exemple, a:

Creuen que un llamp va causar l'avaria elèctrica que afectà Maó.

Es creu que un llamp va causar l'avaria elèctrica que afectà Maó.

I, així mateix, una frase com:

Les catàstrofes naturals generen situacions en què hom actua de manera precipitada.

Equival, per exemple, a:

Les catàstrofes naturals generen situacions en què la gent actua de manera precipitada.

Les catàstrofes naturals generen situacions en què les persones actuen de manera precipitada.

La variant composta *un hom* té el sentit de 'un o una, una persona qualsevol (sovint la mateixa que parla)':

Quan un hom està malalt no vol que el molestin.

Un hom té el deure d'enutjar-se davant notícies tan infames.

Valors positius d'alguns quantitatius i indefinits en oracions condicionals i interrogatives

En oracions condicionals i interrogatives, els quantitatius *gaire(s)*, *cap* i *gens* tenen sentit positiu.

Si heu d'estar gaire ('molta') estona a arribar, convé que telefoneu per avisar del retard.

Ha quedat gaire gent sense plaça?

Si veis cap ('algun') llibre barat, comprou-lo.

Tens cap bolígraf que em puguis deixar?

Si et sobra gens ('una mica de, un poc de') de pa, me'l podries donar.

Has posat gens de sal a l'estofat?

Igualment, els pronoms indefinits invariables *ningú* i *res* també tenen sentit positiu en oracions de les modalitats esmentades:

Si ve ningú ('algú') mentre som a fora, preneu nota de la incidència.

Heu informat de l'accident a ningú?

Si necessites res ('alguna cosa'), ja ho diràs.

Heu modificat res, d'ençà de la setmana passada?

VERBS

Alguns usos dels modes verbals

- a) En les oracions independents que expressen dubte es fa servir el present, el futur o el condicional d'indicatiu; no s'hi usa el subjuntiu:

Potser arribarem tard.

**Potser arribem tard.*

Tal vegada coneixerem gent interessant, a la festa.

**Tal vegada coneguem gent interessant, a la festa.*

Possiblement hauria costat menys el projecte anterior.

**Possiblement hagués costat menys el projecte anterior.*

- b) Tampoc no s'ha de fer servir el subjuntiu en el cas de les oracions que introdueixen exemples:

Tenim ofertes en diferents peces de roba, com poden ser faldes, vestits, abrics o jaquetes.

**Tenim ofertes en diferents peces de roba, com puguin ser faldes, vestits, abrics o jaquetes.*

- c) Per a l'expressió de les ordres en oracions negatives amb la partícula *no*, s'empren les formes de subjuntiu i no les formes d'imperatiu:

Fes les comandes dels productes de neteja dins termini. [imperatiu]

No facis la comanda de material si no hi ha prou demanda al curs. [subjuntiu]

Beveu a poc a poc la dosi que us ha prescrit la metgessa. [imperatiu]

No begueu alcohol si heu de conduir. [subjuntiu]

Ateneu en primer lloc les persones amb més necessitats de mobilitat. [imperatiu]

No atengueu els participants que no hagin pagat la quota d'inscripció. [subjuntiu]

Formes de participi dels verbs néixer i pertànyer

• El verb *néixer*

La forma de participi del verb *néixer* és *nascut* (*han nascut, havia nascut, hagués nascut...*), semblant a la de *créixer* (*crecut*) i *merèixer* (*merescut*), amb l'infix verbal incoatiu –sc–. Quan no es combina amb el verb *haver*, la forma de participi també pot ser *nat/nada*:

Nat/Nascut a Eivissa de família benestant l'any 1978, el primer ofici de l'artista va ser el de fuster.

Cal podar les branques nades/nascudes del mateix any en el tronc principal, perquè resten vigor productiu a l'arbre.

Aquesta forma de participi s'empra també com a adjectiu amb el sentit de 'tenir una condició determinada a causa de l'ocupació d'un càrrec o títol':

El president del Consell Social serà membre nat del Patronat de la Fundació Aliança.

Els estatuts de l'associació atorguen la condició de sòcies nades a les persones beneficiàries de la seva tasca assistencial.

• El verb *pertànyer*

En els parlars baleàrics, els verbs acabats en –ènyer i –ànyer, com ara *pertànyer, fènyer, plànyer, atènyer, empènyer* i *estrènyer* (i derivats), són irregulars: a Mallorca i Menorca, els verbs esmentats presenten formes velaritzades (un so velar *c* o *g* que no apareix en l'arrel del verb) en determinats temps verbals: *pertanc, pertanguí, pertanguérem, pertanguessin...*

Els verbs *pertànyer, fènyer* i *plànyer* (i derivats) tenen una forma de participi amb l'arrel velaritzada i una altra amb la forma regular de l'arrel, acabada en –ny: *pertanyut* o *pertangut, fenyut* o *fengut* i *plangut* o *planyut*.

En canvi, els participis dels verbs *atènyer, empènyer, constrènyer* i *restrènyer* acaben en –s o –t: *atès, empès, constret* i *restret*.

Els verbs romandre i raure

• El verb *romandre*

L'arrel del verb *romandre* presenta, com altres verbs irregulars de la segona conjugació, una consonant velar (*c* o *g*) en diferents temps verbals: primera persona del present d'indicatiu (*romanc*), pretèrit perfet simple (*romangué*), present i imperfet de subjuntiu (*romanguí, romanguéssim*) i en persones de l'imperatiu (*romanguí, romanguin*).

Quant a les formes no personals, però, l'arrel no experimenta velarització. El gerundi és *romanent*, que s'ha lexicalitzat com a substantiu (*El pressupost d'enguany té un romanent de 100 euros*).

El participi és *romàs* (i no **romangut* ni **romagut*), acabat en –s i amb l'arrel tònica.

• El verb *raure*

Raure es conjuga com el verb *complaure* i també té una arrel velaritzada (*ragué, ragui...*). El participi pot ser *ragut* o *ras*:

Hem acceptat l'oferta de compra, però el problema ha ragut/ras en els terminis de pagament.

Existeix l'adjectiu *ras/rasa*, amb diferents significats:

Dur el cabell ras.

Dormir al ras.

*El vol ras de l'avió.
Ras i curt: ens han estafat.
Una cullerada rasa de sucre.*

Correlacions de temps verbals en oracions condicionals

En català, en les oracions subordinades adverbials condicionals es poden emprar les formes verbals en indicatiu o en subjuntiu, amb les correlacions que es detallen a continuació.

- Amb el verb en indicatiu:

Si m'avisés, vindré. (present d'indicatiu) - (futur)

Si m'avisaves, vindria. (imperfet d'indicatiu) - (condicional)

Amb l'indicatiu, l'oració té un matís més real. Aquest ús té un caràcter més tradicional i genuí.

- Amb el verb en subjuntiu:

Si m'avisassis, vindria. (pretèrit imperfect) - (condicional)

Si m'haguessis avisat, hauria vingut. (pretèrit plusquamperfet) - (condicional compost)

L'ús del subjuntiu, de caràcter més modern en català, aporta un matís més irreal o hipotètic a l'oració.

Algunes perífrasis de gerundi

1. La perífrasi *estar* + gerundi expressa 'durada, continuïtat i reiteració':

Aquest estiu estic llegint una novel·la que m'agrada molt.

Quan vaig arribar a casa, vaig veure que estaven enquitranant el carrer del costat.

Els policies locals estan disparant en el camp de tir.

Es recomana no fer servir aquesta perífrasi per expressar una acció puntual, que s'esdevé en un moment concret:

**Això que estàs dient és ben cert i molt raonable.*

Això que dius és ben cert i molt raonable.

*—*Què estàs fent, ara? / —*Estic llegint una revista.*

—Què fas, ara? / —Llegesc una revista.

També es recomana no abusar de la forma passiva (**estar* + gerundi + participi):

**Les persones accidentades estan essent ateses en un hospital proper.*

Atenen les persones accidentades en un hospital proper.

2. La perífrasi *anar* + gerundi és correcta, i indica 'progressió' o 'reiteració' de l'acció del verb en gerundi:

Mentre se sofregeix la ceba, anau preparant la resta de la verdura.

Tal com vaig repetint al llarg del curs, és important repassar els exercicis.

—Andreu, com va? / —Bé. Vaig fent.

3. Cal evitar la perífrasi *venir* + gerundi amb el valor de 'durada, continuïtat', perquè és incorrecta:

**Aquest mes hem vingut explicant les noves tècniques de resolució de conflictes.*

Aquest mes hem anat explicant / hem explicat les noves tècniques de resolució de conflictes.

**Els veïns vénen denunciant les mancances del barri amb insistència.*

Els veïns estan denunciant / denuncien les mancances del barri amb insistència.

4. La perífrasi *dur/portar* + expressió temporal + gerundi no és correcta per expressar durada:

**Duc tres hores esperant el tren.*

Fa tres hores que esper el tren. / Esper el tren de fa tres hores ençà.

**Al setembre durem dos triennis cotitzant.*

Al setembre farà dos triennis que cotitzam. / Al setembre complirem dos triennis de cotització.

Elements de reforç en les construccions de gerundi («tot», «bo» i «en»)

En les oracions de gerundi es pot anteposar l'indefinit *tot* o la locució *bo i* per reforçar la idea de simultaneïtat de l'acció que s'expressa:

Escoltàvem música tot / bo i corrent pel parc.

Els ciclistes arribaren tot / bo i cantant a la meta.

Aprendreu a manejar el programa tot / bo i fent-lo servir.

Aquests reforços no s'han d'usar per sistema davant de tots els gerundis, sinó només quan es vol emfasitzar la idea de simultaneïtat:

Alguns adolescents van a la seva tot fent el sord als consells dels pares. [Correcte perquè hi ha una intenció emfàtica.]

Marcau l'opció correcta fent una creu en el quadre. [I no **tot fent una creu*, perquè no s'ha d'emfasitzar res.]

D'altra banda, quan el gerundi té un sentit temporal, admet la preposició *en*, amb el sentit de 'quan' o 'en el moment de':

(En) sortint de casa, et telefonaré.

(En) acabant la prova, vaig adonar-me que deixava preguntes sense respondre.

PREPOSICIONS

Canvi i caiguda de preposicions

Cal recordar que les preposicions *amb* i *en* es canvien per *a* o *de* davant un infinitiu:

Tots col·laborarem en la reforestació de la zona.

Tots col·laborarem a reforestar la zona.

L'àrbitre amenaçà amb l'expulsió dels jugadors.

L'àrbitre amenaçà d'expulsar els jugadors.

Ara bé, per expressar circumstància temporal o causal, l'infinitiu admet la preposició *en*:

En arribar el conferenciant, tothom va callar. (Quan va arribar el conferenciant, tothom va callar.)

En veure'l tan content, no li va donar la mala notícia. (Com que el va veure tan content, no li va donar la mala notícia.)

En el cas de les locucions *tenir-ne prou amb* i *haver-n'hi prou amb* és admissible mantenir la preposició *amb* o canviar-la per *de*:

Us dic que ja en tenc prou de/amb pintar una habitació.

Per al descompte, n'hi ha prou de/amb mostrar el val a la taquilla.

D'altra banda, l'elisió de les preposicions *a*, *de*, *amb* i *en* davant una oració substantiva introduïda per la conjunció que és l'opció preferible o recomanable en registres formals:

No ens acostumam al canvi d'horari d'estiu.

No ens acostumam que ens canviïn l'horari d'estiu.

Es feliciten del premi teatral que han rebut.

Es feliciten que han rebut el premi teatral.

Aquesta caiguda també és preferible o recomanable quan les preposicions febles formen part d'una preposició composta (*fins a*, *des de...*) o d'una locució prepositiva (*d'ençà de*, *a causa de*, *abans de*, *gràcies a...*):

D'ençà que obriren la convocatòria s'han inscrit molts interessats.

Fins que no es publiqui la llista de beneficiaris no es pot presentar cap recurs.

Des que va arribar tot funciona bé.

La preposició a davant el complement directe

Cal recordar que el complement directe no s'introdueix amb la preposició *a* per norma general, però en alguns casos l'ús d'aquesta preposició és obligat, facultatiu o recomanable:

- Amb un pronom fort, o si s'expressa reciprocitat, la preposició és obligatòria:
Heu d'avisar-nos a nosaltres.
S'enganya a si mateixa.
Es miraven l'una a l'altra.
- Amb *algú, altri, molts, tothom, tots, ningú, qui o el qual*, és facultativa:
Premiarem als/els qui lliurin abans l'exercici.
Les noves normes de trànsit afectaran (a) molts conductors.
- Quan hi ha alteracions de l'ordre sintàctic, és admesa:
(A) la Rosa, la convidareu vosaltres?
(A) n'Aina, ja no la veu tant com abans.
- Quan s'ha de desfer una ambigüïtat de sentit, és recomanable:
L'enyorava molt, potser més que al seu pare.
- En oracions amb un complement directe duplicat per un pronom feble de primera o segona persona del plural (*ens* i *us*):
Només us han convidat als de sempre.
Sempre ens exclouen als excursionistes.
- En construccions paral·leles en què hi ha dos complements directes i el primer duu la preposició:
Ens han informat a nosaltres i als representants dels sindicats.
- En construccions comparatives o coordinades en què s'omet el verb en la segona oració:
L'epidèmia de còlera afectà el nord-oest del país més que no a la zona central.

Usos específics o impropis amb la preposició a

- *Sentir a* + infinitiu: les oracions d'infinitiu que s'adjunten al verb *sentir* com a complement directe poden introduir-se amb la preposició *a* o sense.
He sentit (a) dir que adquiriran una impressora nova.
Potser no heu sentit (a) parlar dels beneficis de l'esport? Veniu al Gimnàs Cosfí.
- Expressions comparatives: és incorrecte fer servir les combinacions **major a*, **igual a* i **menor a* en expressions comparatives; cal esmenar-les amb formes com *major que*, *més gran que...*; *igual que*, *igual com*, *tant com...*; *menor que*, *més petit que...*
**Es tracta d'un índex de visitants major al de l'any passat.*
Es tracta d'un índex de visitants major que / més alt que el de l'any passat.

**He cuinat aquesta carn igual a la que va cuinar ta mare.*

He cuinat aquesta carn (igual) com la va cuinar ta mare.

- **A l'igual que: es tracta d'un calc del castellà; és incorrecte amb sentit coordinant i continuatiu. Cal emprar igual que, igual com, com també... En canvi, sí que és correcta la locució preposicional a l'igual de.*

**És important marcar límits als fills, a l'igual que explicar-los-els clarament.*

És important marcar límits als fills, igual que / com també explicar-los-els clarament.

Evitació d'ambigüitats entre a i en

Cal ser precís en l'ús de les preposicions *a* i *en* en els contextos en què l'ús de la preposició *a* podria generar confusions o ambigüitats, com ara els exemples següents, en què és necessari copsar la diferència sintàctica i semàntica entre les oracions:

Tenim servei de publitramesa a totes les illes. (Es presta el servei *per a* totes les illes.)

Tenim servei de publitramesa en totes les illes. (Es presta el servei *des de* qualsevol illa.)

La tècnica va expressar les seves objeccions a l'informe. (Les objeccions són *en contra de* l'informe.)

La tècnica va expressar les seves objeccions en l'informe. (Les objeccions *consten en* l'informe.)

La preposició de davant oracions d'infinitiu

1. L'ús de la preposició *de* és opcional en les oracions d'infinitiu que, situades darrere el verb principal, fan la funció de subjecte o atribut:

M'agradava (de) passejar per la platja. (Oració d'infinitiu amb funció de subjecte darrere el verb.)

No és permès (de) passar a la zona de bany sense el calçat adequat. (Oració d'infinitiu amb funció d'atribut darrere el verb.)

En canvi, quan l'infinitiu fa la funció de subjecte o d'atribut, però es tracta d'una oració interrogativa, la preposició *de* s'ha d'evitar:

**En què et beneficia de caminar tant?*

2. Quan l'oració d'infinitiu té la funció de complement directe, amb verbs que expressen voluntat, intenció, projecte o desig (*aconsellar, demanar, esperar, exigir, permetre, prometre...*), la preposició *de* és opcional:

M'han ofert (de) dirigir la coral.

Recomanam (de) no fer servir aparells electrònics durant el vol.

- Amb els verbs *assajar, dir, mirar* (en el sentit de 'procurar'), *pregar* i *provar*, la preposició és obligatòria:

Assagen d'implantar una pròtesi ocular de silicona.

Diuen d'acabar la sessió a les 14 h.

Miraran de venir aviat.

Provaré de fer força en sentit contrari amb les estenalles.

Els pregam de mantenir a la vista les seves pertinences.

- Amb verbs modals (*poder, voler, soler, deure...* tret de *gosar*) i els verbs de percepció *veure* i *sentir*, no s'hi usa la preposició:

**Volia de suggerir-vos algunes idees interessants. / Volia suggerir-vos algunes idees interessants.*

**De joves, solíem de viatjar a llocs exòtics. / De joves, solíem viatjar a llocs exòtics.*

**De bon matí, he sentit de passar un estol d'ocells. / De bon matí, he sentit passar un estol d'ocells.*

3. La construcció *de + infinitiu*, separada de la resta de l'oració amb una coma, serveix per donar èmfasi a la idea que s'expressa amb l'infinitiu:

D'explicar, no explica res. És molt introvertit.

De llegir, llegim prou!

S'ha d'anar alerta de no emprar amb matís condicional la construcció *de + infinitiu*, perquè aquest ús és incorrecte:

**De saber-ho, us hauria avisat tot d'una.*

Si ho hagués sabut, us hauria avisat tot d'una.

Algunes locucions verbals incorrectes amb la preposició amb

Són incorrectes algunes construccions verbals en què es combina la preposició *amb* i els verbs *acabar*, *poder* i *fer-se* usats de manera intransitiva i amb uns significats molt concrets.

- ***acabar amb:** és incorrecte amb el sentit de 'posar fi, eliminar, destruir, anorrear...':

***Acabaràs amb la meva paciència.**

M'acabes la paciència.

***L'auge del DVD ha acabat amb algunes sales de cinema tradicionals.**

L'auge del DVD ha anorreat algunes sales de cinema tradicionals.

Exemples d'ús correcte:

Al final, l'encontre ha acabat amb un empat ajustat.

El dia acabarà amb núvols al sud de l'arxipèlag.

- ***poder amb:** cal substituir aquesta locució per diferents verbs, segons el cas (*dominar, superar...; aixecar, dur, arrossegar...; sortir-se'n, ser capaç de...*):

***L'equip blanc-i-blau va poder amb el rival illenc.**

L'equip blanc-i-blau va vèncer el rival illenc.

***Estam segurs que podreu amb la gestió de l'empresa.**

Estam segurs que sereu capaços de gestionar l'empresa.

- ***no poder amb:** és incorrecte amb els sentits figurats de 'no suportar', 'no sofrir' o 'no poder fer res en contra':

***No puc de cap manera amb la seva egolatria.**

No suport de cap manera la seva egolatria.

***Els pagesos se senten impotents: no poden amb les despeses com a productors.**

Els pagesos se senten impotents: no poden afrontar les despeses com a productors.

En canvi, és correcta l'expressió *no poder amb la seva ànima* en sentit d'"estar cansat".

- ***fer-se amb:** aquesta construcció és correcta amb el sentit de 'tractar-se, mantenir coneixença o amistat amb algú': *De petits, els dos cosins es feien molt amb mi; ara, ja no tant.* Però no és correcta com a sinònim d'"apoderar-se", 'aconseguir' o 'assolir':

***S'han fet amb el control de l'empresa.**

S'han apoderat del control de l'empresa.

La locució prepositiva amb la forma no obstant

La locució *no obstant això* (o *això no obstant*) s'emptra amb un sentit concessiu per oposar un fet, una idea o una proposició a un altre. Té el significat de 'malgrat això':

Les condicions meteorològiques no eren gaire bones; això no obstant, / no obstant això, l'expedició de rescat es va dur a terme.

Una variant de la locució anterior, més pròpia dels registres formals, són les construccions formades per *no obstant* seguit:

- D'un sintagma nominal amb article definit:

No obstant els avisos d'aquest Departament, la persona interessada no ha tramès cap resposta.

No obstant l'oposició de la direcció, el president va destituir l'entrenadora.

- D'una oració introduïda per la conjunció *que*:

L'hotel segueix oferint un servei d'habitacions, no obstant que els clients no n'estan satisfets.

- D'una oració amb un infinitiu compost:

No obstant haver arribat prest, ja no poguérem comprar entrades.

No obstant haver invertit molts diners en tecnologia, no obtenim els resultats esperats.

La locució *no obstant això* o *això no obstant*, amb complement, és preferible o recomanable en registres formals respecte a la locució sense complement (*no obstant*):

**Les condicions meteorològiques no eren gaire bones; no obstant això / això no obstant, l'expedició de rescat es va dur a terme.*

Verbs que regeixen preposició

Hi ha un gran nombre de verbs que, usats de manera intransitiva (això és, sense complement directe), presenten un complement introduït per una preposició:

M'he adonat del meu error.

S'acostumen a la bona vida.

Estan interessats en la teva proposta.

Parlen de futbol.

Aquest tipus de complement rep diferents denominacions: *complement preposicional d'objecte*, *complement de règim verbal*... Cada verb exigeix una preposició concreta, la qual en determina el significat.

Habitualment, els verbs que regeixen preposició són pronominals (*adonar-se*, *riure's*...); el pronom els converteix en intransitius (*oblidar les claus* / *oblidar-se de tot*...). Però també hi ha verbs sense pronom que regeixen preposicions (*prescindir de tu*, *renunciar a un premi*...). El complement se substitueix pels pronoms febles *en* i *hi*, segons la preposició:

Parlen de futbol. > En parlen.

S'acostumen a la bona vida. > S'hi acostumen.

La taula següent recull preposicions febles i fortes i alguns verbs que les regeixen.

Preposició	Verbs
<i>a</i>	<i>accedir, acostumar-se, adaptar-se, adreçar-se, aficionar-se, al·ludir, arriscar-se, aspirar, aténir-se, atrevir-se, avenir-se, avesar-se, conduir, contribuir, decidir-se, dedicar-se, entregar-se, exposar-se, jugar, limitar-se, lliurar-se, negar-se, oposar-se, pertànyer, procedir, renunciar, sostreure's, sotmetre's...</i>

de	<i>absentar-se, abusar, acomiadar-se, adonar-se, admirar-se, afartar-se, alegrar-se, alimentar-se, apiadar-se, apoderar-se, assegurar-se, atipar-se, avergonyir-se, beneficiar-se, bravejar, buidar, burlar-se, cansar-se, cessar, cobrir, cuidar-se, defensar-se, dependre, desembrassar-se, desempallegar-se, desfer-se, deslliurar-se, desprendre's, dimitir, distingir-se, dubtar, emancipar-se, enamorar-se, encarregar-se, enorgullir-se, ensenyorir-se, escapar-se, estar-se, excusar-se, felicitar-se, fiar-se, fotre's, fugir, fúmer-se, guardar-se, imbuir-se, inhibir-se, informar, meravellar-se, oblidar-se, ocupar-se, parlar, penedir-se, plànyer-se, preocupar-se, prescindir, privar-se, queixar-se, recordar-se, refiar-se, ressentir-se, retirar-se, riure's, sostreure's, servir-se, témer-se, titllar, valdre's...</i>
en	<i>afanyar-se, basar-se, cessar, concentrar-se, confiar, consistir, delitar-se, erigir-se, exercitar-se, fixar-se, immiscir-se, implicar-se, incidir, influir, inspirar-se, obstinar-se, pensar, prodigar-se, recaure, reflectir-se, tardar, vacil·lar...</i>
amb	<i>acontentar-se, aliar-se, amenaçar, associar-se, barallar-se, carregar, coincidir, col·laborar, compartir, complir, comptar, conformar-se, contradir-se, contrastar, divertir-se, empipar-se, empenyar-se, enderiar-se, enfadar-se, encantar-se, ensopegar, entossudir-se, especular, solidaritzar-se, suplir, topar, transigir...</i>
per	<i>amoïnar-se, apostar, barallar-se, decantar-se, inclinar-se, decidir-se, empipar-se, enfadar-se, empenyar-se, esforçar-se, inquietar-se, interessar-se, maldar, preocupar-se, nequitejar-se, témer, vetllar...</i>
contra	<i>conspirar, carregar, rebel·lar-se, revoltar-se, recórrer...</i>
sobre	<i>deliberar, dictaminar, informar, incidir, parlar, recaure, reflexionar...</i>

Igualment, algunes locucions verbals regeixen preposició: *tenir confiança en, tenir por de, tenir-ne prou amb/de, donar lloc a, haver-n'hi prou amb/de, estar content de, estar interessat en, estar d'acord amb, ser contrari a...*

Finalment, cal parar esment a verbs com *berenar, esmorzar, dinar, sopar...*, que s'empren amb la preposició *de*:

**Hem dinat una pizza.*

Hem dinat d'una pizza.

El verb *somiar* (o *somniar*) sol usar-se com a transitiu; no obstant això, també se n'admet l'ús amb les preposicions *amb* i *en*:

He somiat l'escola a què anava quan era infant.

Ja somii amb/en les vacances de l'estiu.

LOCUCIONS

Expressions de temps i de lloc

Cal conèixer un seguit de locucions preposicionals que serveixen per expressar temps i lloc; es tracta de construccions formades per preposicions en combinació amb adverbis, articles, noms, etc., amb estructures diverses.

- Per expressar temps: *d'ençà de/que; tan bon punt, tan aviat com, de seguida que, així que; a la primeria de, a l'inici de, a primers de, al començament de, a començaments de, a principi(s) de; a mig, a mitjan, a mitjans de; a la darrereria de, a les acaballes de; al cap de...*
- Per expressar lloc: *a l'entorn de, a la vora de, pels volts de, al capdamunt de, al capdavant de, entremig de, arran de, a tocar de...*

Com a expressió temporal, es pot emprar la preposició *fins* seguida de participi o de gerundi compost:

- *Fins + participi: Fins acabat el partit no es permetrà al públic sortir de l'estadi.*
- *Fins + gerundi compost: Fins havent acabat el partit no es permetrà al públic sortir de l'estadi.*

Aquestes construccions equivalen a una oració subordinada adverbial temporal:

Fins que no acabi el partit no es permetrà al públic sortir de l'estadi.

PRONOMS PERSONALS TÒNICS I FEBLES

El plural de modèstia

El *plural de modèstia* —o *d'autor*— és una forma fictícia de plural amb valor de singular en què l'emissor usa la primera persona del plural (*nosaltres*) en lloc de la primera (*jo*) per atenuar la personalitat pròpia.

És una convenció que suavitza el caràcter categòric dels judicis o les apreciacions expressades en primera persona, encara que l'emissor es refereix en realitat al seu propi pensament.

És freqüent usar aquest recurs en els texts científics i les exposicions acadèmiques (*consideram* en lloc de *consider...*). També s'emptra en la correspondència administrativa i comercial, i quan es vol amagar la individualitat de l'emissor darrere l'empresa o organització.

Lògicament, quan s'emptra el plural de modèstia, les formes verbals, els pronoms febles i els possessius també han de ser de primera persona del plural.

El plural majestàtic (nos)

Nos és la forma de plural majestàtic del pronom personal de primera persona. Es tracta d'una forma fictícia de plural amb valor de singular usada per les altes jerarquies civils o eclesiàstiques per magnificar la persona que l'emptra.

Fou un recurs molt emprat en la literatura medieval (*Crònica de Pere el Cerimoniós; Llibre dels feits*, de Jaume I; *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell...) i, en ocasions de molta solemnitat, per reis i papes. Actualment, però, gairebé no s'usa.

Exemple:

Nos, desijants que la reina dona Sibília, muller nostra, se coronàs, convocam Corts generals de tota la terra en lo lloc de Montsó. (Crònica de Pere el Cerimoniós)

Quan s'emptra el plural majestàtic, les formes verbals, els pronoms febles i els possessius també han de ser de primera persona del plural:

Nos, Calixt III, hem expressat el nostre consentiment.

El pronom reflexiu si

La forma específicament reflexiva de tercera persona és *si*. Té la mateixa referència que el subjecte, va sempre precedit de preposició i funciona com a complement. Pot referir-se tant a persones com a coses:

En Pere està fora de si.

Els dos carrers són paral·lels entre si.

De vegades, té un sentit de reciprocitat:

Els dos estats no es relacionen entre si.

Freqüentment, el pronom reflexiu *si* apareix reforçat amb l'indefinit *mateix*:

Parla constantment de si mateixa.

Les formes *ell/ella/ells/elles* també poden tenir un valor reflexiu i igualment poden anar acompanyades de l'indefinit:

Parla constantment d'ella mateixa.

S'empren preferentment per esmentar persones, ja que quan es fa referència a coses és més recomanable usar *si*. No són correctes les construccions en què aquests pronoms designen un antecedent de referència genèrica o impersonal:

**En aquestes situacions, controlar-se a ell mateix no és fàcil. > En aquestes situacions, controlar-se a si mateix / a un mateix no és fàcil.*

La forma *si* funciona també en contexts no reflexius, en combinació amb determinats verbs (*tornar en si*, *estar fora de si*, *estar sobre si...*) i en determinades locucions preposicionals (*de per si...*).

El pronom en sense valor sintàctic

Tot i que el pronom feble *en* normalment té una funció sintàctica dins la frase (subjecte, complement directe, circumstancial, de règim, atribut...), en determinats casos s'integra en el verb i no té en si mateix cap valor sintàctic, sinó que modifica o matisa el significat del verb.

Per exemple, *estar-ne* adquireix el significat d'apreciar, estar per algú o per alguna cosa, prestar-li atenció':

N'està molt, del seu padrí.

La partícula *en* també s'integra en alguns verbs pronominals, sense tenir cap funció sintàctica: *anar-se'n*, *tornar-se'n*... Exemple:

Se'n tornà a Eivissa després de viure a Londres.

PRONOMS RELATIUS

Els pronoms relatius

Els *pronoms relatius* funcionen com a nexa per introduir una oració subordinada i remeten a un element nominal que prèviament ha aparegut en l'oració principal o que és implícit. Presenten les formes i les funcions que es mostren en els quadres següents.

Que

- El relatiu *que* es refereix tant a *persones* com a *coses*.
- En les oracions de relatiu adjectives, pot fer aquestes *funcions sintàctiques*:
 - Subjecte: *El calendari, que està actualitzat, preveu vint-i-tres dies de vacances.*
 - Complement directe: *El rellotge que he fet arreglar era del meu padrí.*
 - Complement circumstancial de temps: *Vine a l'hora que et vagi bé.*
- En les oracions de relatiu substantives, va precedit d'un article o d'un demostratiu, i pot fer aquestes funcions:
 - Subjecte: *Els/Aquells que tenen menys de cinc anys no paguen entrada.*
 - Complement directe: *No entenc gaire bé el/això que dius.*
- Com en el cas del relatiu *qui*, que es veurà més endavant, també pot anar precedit de preposició:

No he sabut res més d'aquells que vingueren d'excursió.

Què

- El pronom relatiu invariable *què* es refereix *només a coses* i va sempre darrere preposició feble (*a, en, amb, de, per* i *per a*). Sintàcticament, pot fer aquestes funcions:
 - Complement circumstancial: *Fes net el pinzell amb què has pintat les persianes.*
 - Complement preposicional: *El quadre a què et refereixes ja s'ha subhastat.*
- És intercanviable amb la forma article + *qual* (sempre que no tengui valor neutre):

Aquest és el missatge amb què/amb el qual el felicitarem.

Això de què parles no té sentit. (i no **això del qual parles*)
- Darrere la majoria de preposicions tòniques, de locucions prepositives i d'un gerundi o un infinitiu, només s'usa el relatiu compost (i no *què*):

És una situació contra la qual no podem actuar. (**contra què*)

És un país marcat per la misèria, fugint de la qual molts perden la vida. (**fugint de què*)

Qui

- El relatiu *qui* es refereix sempre a *persones*.
- En les oracions de relatiu substantives, pot anar precedit d'un article o d'un demostratiu, o no anar-hi; també pot anar precedit de preposició:

(El) qui no estigui en forma, és millor que no vengui.

Els/Aquells qui s'hagin entrenat, acabaran la cursa sense problemes.

Han donat la medalla a qui/ al qui/ a aquell qui més s'ho mereixia.

- Igualment pot anar precedit de *tothom* o *qualsevol* (*qualssevol*):

Tothom qui sàpiga la resposta, que l'apunti.

- En les oracions de relatiu adjectives, s'usa sense article i precedit de preposició:

L'advocat de qui et parl és molt competent.

Aquesta és la persona amb qui / amb la qual treball.

- Quan va precedit de preposició, es pot substituir per les formes de relatiu compost *el qual*, *la qual*, *els quals*, *les quals*:

L'advocat del qual et parl és molt competent.

Aquesta és la persona amb la qual treball.

- En casos d'ambigüitat, és preferible usar la forma composta:

És l'amiga del meu germà, amb la qual he anat a dinar avui migdia. (Millor que *amb qui he anat a dinar avui migdia*, perquè així sabem que es refereix a l'amiga'.)

- Hi ha preposicions (la major part de les tòniques) i locucions prepositives que demanen el relatiu compost:

Intervingué l'arquitecte, segons el qual el projecte està molt avançat. (i no **segons qui*)

És una persona gràcies a la qual hem pogut ampliar les exportacions. (i no **gràcies a qui*)

On

- El relatiu adverbial *on* fa la funció de *complement circumstancial de lloc*. No és correcte fer-lo servir per designar temps i no és recomanable quan el sentit locatiu és poc clar (lloc figurat).

A les dotze hem de ser al vestíbul de l'hotel, on ens trobarem amb el guia. (Correcte; es refereix a un lloc real, físic.)

**Ha estat un any on tot s'ha capgirat.* (Incorrecte, perquè es refereix a temps. Ha de ser *en què / en el qual*.)

La pel·lícula retrata una societat on valors com la igualtat i la justícia han desaparegut. (No recomanable, perquè indica lloc no real, figurat; és millor *en què / en la qual*.)

- De vegades s'usa sense antecedent:

On no n'hi ha, no n'hi cerquis.

- Pot aparèixer precedit de preposició:

És un mirador des d'on es veu tota la badia.

Les fites marquen el camí per on heu de passar.

El relatiu compost (article + qual)

- El pronom relatiu compost (*el qual, la qual, els quals i les quals*) equival al relatiu *que* en les oracions adjectives explicatives:

Els treballadors, els quals / que han estat acomiadats, demanen una indemnització. (Explicativa; tots els treballadors han estat acomiadats i tots demanen una indemnització.)

**Els treballadors els quals han estat acomiadats demanen una indemnització.* (Especificativa; només els que han estat acomiadats demanen indemnització. Ha de ser: *Els treballadors que han estat acomiadats demanen una indemnització.*)

- El relatiu compost pot substituir els pronoms relatius *què* (sempre que no tenguin valor neutre), *qui* i *on* en oracions subordinades adjectives:

Aquest és el missatge amb què / amb el qual el felicitarem.

Aquesta és la persona amb qui / amb la qual treball.

*Això de què parles (*això del qual parles. Valor neutre.)*

La casa on/en què/en la qual viu és molt moderna.

- Com ja s'ha dit, darrere de preposicions tòniques, locucions prepositives, infinitius o gerundis, cal fer servir el relatiu compost, i no *què* o *qui*. Així mateix, quan hi pot haver ambigüitat, és preferible usar la forma composta.

El relatiu possessiu

- Quan el pronom relatiu té valor possessiu, s'han d'emprar les formes compostes *el qual, la qual, els quals i les quals*, precedides de la preposició *de*. El relatiu compost ha d'anar sempre darrere el terme que complementa i fa la funció de complement del nom:

*L'església, la planta de la qual és de creu llatina, representa l'esplendor de l'art romànic. (*de la qual la planta és de creu llatina)*

La qual cosa / cosa que

- Les formes *la qual cosa* i *cosa que* es fan servir quan el relatiu té valor neutre i l'antecedent és tota una oració. Com que introdueixen una oració explicativa, entre la frase principal i la subordinada s'hi ha d'escriure una coma:

*Ens han atorgat la subvenció, la qual cosa/cosa que accelerarà l'inici de les obres. (*el que / *el qual)*

- La forma *la qual cosa* pot anar precedida de preposició; en canvi, *cosa que* només funciona com a subjecte i complement directe i, per tant, no va mai precedida de preposició:

Ens han atorgat la subvenció, per la qual cosa/amb la qual cosa s'accelerarà l'inici de les obres.

- Hi ha altres construccions que són equivalents als relatius *la qual cosa* i *cosa que*, com ara *fet que*, *i això...*

Quadre resum dels pronoms relatius			
Forma	Es refereix a...	Funció	Exemple
QUE	Persones i coses	Subjecte	<i>La impressora que no funciona és la del meu despatx.</i>
		Complement directe	<i>El periodista que varen segrestar ha estat alliberat.</i>
		Complement circumstancial de temps	<i>La reunió es farà la setmana que ve.</i>
Prep. + QUÈ	Coses	Complement preposicional	<i>El cinema a què et refereixes ja està tancat.</i> <i>El cinema, a què en Joan es referia l'altre dia, està tancat.</i>
		Complement circumstancial	<i>S'ha d'afinar el piano amb què he de fer el concert.</i> <i>El piano, amb què he de fer el concert, s'ha d'afinar.</i>
QUI	Persones	Subjecte	<i>Qui tregui millor guanyarà el partit.</i>
Prep + QUI	Persones	Complement indirecte	<i>El client a qui he telefonat feu una bona compra.</i>
		Complement preposicional	<i>Els amics amb qui comptava per fer la mudança no podran venir.</i> <i>En Miquel, amb qui comptava per fer la mudança, no podrà venir.</i>
		Complement circumstancial	<i>El company amb qui treball està de baixa.</i>
(Prep.) + ON	Llocs	Complement circumstancial	<i>Al menjador on es farà el convit hi caben tres-centes persones.</i> <i>Al menjador principal, on es farà el convit, hi caben tres-centes persones.</i>

			<i>Aquest és l'itinerari per on passarà la cercavila.</i>
(Prep.) + ARTICLE + QUAL(S)	Persones i coses	Complement preposicional	<i>El cinema al qual et refereixes ja està tancat.</i> <i>Els amics amb els quals comptava per fer la mudança no podran venir.</i>
		Complement indirecte	<i>El client al qual he telefonat feu una bona compra.</i>
		Complement circumstancial	<i>El company amb el qual treball està de baixa.</i> <i>Al menjador en el qual es farà el convit hi caben tres-centes persones.</i>
LA QUAL COSA / COSA QUE (FET QUE)	Tota l'oració principal	Subjecte	<i>En Llorenç sempre arriba tard, la qual cosa / cosa que em molesta bastant.</i>
		Complement directe	<i>El cap volia una presentació interactiva, la qual cosa / cosa que era impossible amb tan poc temps.</i>
		Complement circumstancial (només la qual cosa)	<i>Hi ha una manifestació a la plaça Major, per la qual cosa el trànsit està tancat.</i>

Les oracions de relatiu substantives

- Les oracions de relatiu substantives no tenen antecedent o, si en tenen, és un concepte molt genèric ('la gent', 'les persones'...). Sintàcticament, equivalen a un sintagma nominal:

Els que tenen menys de cinc anys no paguen entrada.

En aquest exemple, l'oració de substantiu fa de subjecte i equival a l'expressió nominal o substantiva *els menors, els nins petits...*

- Les oracions de relatiu substantives van introduïdes pels pronoms relatius *que* o *qui*, en diferents contexts:

- *Que*: es refereix a *persones* o *coses* i va precedit d'article o demostratiu; pot anar darrere preposició:

Això no és el que/allò que havíem planejat.

Només seleccionaran els que/aquells que superin els cinc punts en l'entrevista.

De les empreses, dona'm l'adreça de les que/d'aquelles que han de rebre l'enviament postal.

- *Qui*: es refereix a persones i pot anar amb article o demostratiu, o sense; també pot anar darrere preposició:

(El) qui no estigui en forma, és millor que no vingui.

Els/Aquells qui s'hagin entrenat, acabaran la cursa sense problemes.

Han donat la medalla a qui/al qui/a aquell qui més s'ho mereixia.

Pleonasmes en les oracions de relatiu

En la llengua espontània és freqüent inserir en l'oració un pronom feble que es refereix, per segona vegada, al mateix antecedent que ja ha expressat el pronom relatiu. Aquesta repetició rep el nom de *pleonasme* o *duplicació pronominal*.

Aquestes construccions, però, no són adequades en registres formals, per la qual cosa s'han d'evitar:

**Tornen a organitzar aquella excursió, que ja l'hem feta tantes vegades.*

**Pollença és el poble on hi va néixer el pintor Dionís Bennàssar.*

En les oracions anteriors, tant el pronom relatiu com el feble es refereixen al mateix antecedent ('excursió' i 'poble'). Les solucions adequades en registres formals són aquestes:

Tornen a organitzar aquella excursió, que ja hem fet tantes vegades.

Pollença és el poble on va néixer el pintor Dionís Bennàssar.

En canvi, la duplicació pronominal és adequada i correcta quan es combinen un pronom relatiu i el pronom feble *en* amb valor partitiu (és a dir, quan hi ha implicat un quantificador):

Han arribat cinc paquets, dels quals ja n'hem obert dos.

Hi havia molts de convidats, dels quals en vaig conèixer alguns.

CONJUNCIONS I LOCUCIONS CONJUNTIVES

Conjuncions i locucions conjuntives

Les *conjuncions* són una categoria de mots invariables que serveixen per unir components que tenen la mateixa funció sintàctica dins una oració, o bé oracions completes. En aquest segon cas, es parla d'*oracions compostes*. Són exemples de conjuncions *i, doncs, o, però, perquè, si...*

Una *locució conjuntiva* és un tipus de locució (o sigui, un grup fixat de mots amb un sentit unitari) que fa la funció d'una conjunció; solen estar formades per adverbis, preposicions, gerundis, participis..., en combinació amb *que* o altres elements: *a més, així com, a fi que, altrament, d'ençà que, no obstant això, mentre que, llevat que...*

La relació entre els elements de l'oració composta pot ser de *subordinació*, quan una depèn de l'altra, o de *coordinació*, quan s'uneixen en una relació igualitària. Així, segons el tipus de relació que aporta el nexa, les conjuncions i locucions conjuntives s'anomenen de *coordinació* o de *subordinació*:

Han vist la pel·lícula, però no els ha agradat. (coordinació)

No podeu sortir de l'aula fins que no acabeu l'exercici. (subordinació)

Les conjuncions i locucions conjuntives de coordinació

Entre les conjuncions i locucions conjuntives de coordinació, a banda de les més habituals, hi ha les següents, que cal conèixer:

- *Distributives* (expressen una alternativa): *adés... adés, ara... ara, ara... adés, ja... ja, mig... mig, no solament... sinó (que), que... que, qui... qui, sia... sia...*

Adés diu que vindrà, adés diu que no.

Ara vol passejar, adés vol quedar a casa.

Va fer un gest estrany: miq reia, miq plorava.

S'ha d'evitar qualsevol discriminació, sia per orígens, sia per creences, etc.

- **Adversatives** (expressen oposició o contrarietat): *així i tot / tot i això, això no obstant / no obstant això, altrament, ans, ara (bé), mes, nogensmenys, (i) tanmateix, mentre que / dementre que...*

Ens han de donar garanties de seguretat; altrament no els comprarem el producte. ('d'altra manera')

No em fa por aquesta tasca, ans m'enorgulleix que me l'hàgiu encarregada. ('sinó que')

Hem anat de bòlit, aquestes festes; nogensmenys, hem pensat molt en vosaltres. ('tanmateix, tot i això'...)

Jo vull anar amb bicicleta, mentre que ells volen anar amb cotxe. ('contraposició')

- **Consecutives** (expressen conseqüència o conclusió): *de manera que, ergo, per tant...*

Els preus s'apugen; ergo, la inflació s'incrementa.

- **Continuatives** (expressen continuïtat): *així mateix, a més (a més), d'altra banda, encara, encara més, endemés, demés, de més a més, fins i tot, ni tan sols...*

Us agraïm que col·laboreu en el campionat de pesca i, endemés, l'entusiasme amb què ho feis. ('a més')

Ens han estafat i, demés, pretenen que callem.

No em trob bé: tenc son i gana i, de més a més, m'ha pujat la febre.

Les conjuncions i locucions conjuntives de subordinació

Al costat de les conjuncions i locucions conjuntives de subordinació més usuals, hi ha connectors que cal conèixer, com ara els següents:

- **Temporals** (indiquen el temps en què té lloc l'acció de l'oració principal): *així que, d'ençà que, (en) acabat que, de seguida que, tan aviat com, tan bon punt, tota vegada que, mentre (que)...*

Acabat que hauran redactat l'informe, enviaran un missatge electrònic. ('després que')

Tan bon punt l'àrbitre xiulà el final del partit, els aficionats es posaren a botar d'alegria. ('tot d'una que')

Tota vegada que consulteu un llibre, deixau-lo damunt la taula perquè el bibliotecari el reculli. ('sempre que')

- **Modals** (indiquen la manera de realitzar una acció): *així com, en la mesura que, en tant que, igual que, igual com, segons com, segons que...*

Hem de fer un ús mesurat dels medicaments en tant que puguem. ('en la mesura que')

Segons com vagi l'operació, podrà tornar a córrer aviat. ('depenent de com')

- **Causals** (indiquen la causa d'allò que expressa l'oració principal): *atès que, car, com sigui que, considerant que, puix (que), que, vist que...*

Els ocells regulen la seva temperatura corporal interna, car tenen mecanismes per fer-ho. ('perquè')

Es va fer milionari aviat, puix que treballava intensament i tenia bon ull per als negocis. ('perquè')

- **Condicionals** (estableixen una condició necessària perquè es dugui a terme allò que expressa l'oració principal): *fora que, llevat que, mentre, només que, posat que, si de cas, sols que, si no és que, si doncs no, tret que...*

Posat que vengui a veure'ns la teva germana, la invitarem a dinar. ('en cas que')

Recordau que no us deixaran entrar al país si doncs no teniu el passaport en vigor. ('si no, en cas que no')

- **Consecutives** (indiquen la conseqüència d'allò que expressa l'oració principal): *de manera que, fins al punt que, massa/molt/prou...que, talment que...*

Era avar fins al punt que sempre cercava la manera que el convidassin pertot.

La música era molt suau, talment que adormia.

- **Concessives** (indiquen una objecció, un obstacle o una dificultat respecte a allò que expressa l'oració principal): *baldament, bé que, mal que, per... que..., per bé que, per més que, si bé, tot i que...*

Baldament li amagueu la sorpresa, la sabrà: és molt sagaç.

El vocal assistí a la sessió, bé que la va abandonar abans que no acabàs.

L'acte es durà a terme mal que plogui.

La connexió oracional i textual

Com s'ha vist, les conjuncions i locucions conjuntives marquen una determinada relació sintàctica i, al mateix temps, semàntica entre els elements d'una oració o entre les oracions que constitueixen una mateixa oració composta.

A més a més, algunes conjuncions o locucions conjuntives (*per tant, o sia, malgrat tot, però...*) es poden emprar més enllà dels límits de les oracions compostes, és a dir, poden aparèixer per relacionar oracions independents o els paràgrafs que formen un text, fent explícita la relació semàntica que mantenen. L'ús d'aquestes partícules connectores, doncs, serveix per a una cohesió textual reeixida.

La tendència és clara: el llibre electrònic no arrenca i el llibre acabarà per reduir-se a un producte gourmet per a entesos. O sigui, que els pròxims anys caldrà obrir una llibreria com qui obre una enoteca. Pot ser que funcioni. Però ja ens podem anar acomiadant del llibre com a producte cultural massiu tal com s'ha conegut des de fa milers d'anys. Tanmateix, com que estam en plenes festes, apuntarem un fet anecdòtic del tot positiu que t'omple el cor de felicitat [...].

«La tendència del futur: llibreries gourmet», *Ara Llegim*, 28 de desembre de 2013 (adaptació)

La locució conjuntiva onsevolga que / onsevulla que

L'adverbi *onsevolga/onsevulla* és un mot compost format per la lexicalització de l'adverbi *on* en combinació amb el pronom reflexiu en forma plena *se* i formes del verb *voler*: *on se vulla* ('on es vulgui'). Té el significat de 'en qualsevol banda'.

Arriba a casa i deixa la jaqueta onsevulla.

Quin paisatge! Mires onsevulla i només veus natura.

Aparcau onsevulla i veniu tot d'una.

El diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans recull fins a tres formes d'aquest adverb (onsevulga/onsevulla/onsevol), amb el mateix significat. L'entrada preferent del diccionari normatiu és *onsevulga*.

Amb aquest adverb, es crea el connector *onsevulga que / onsevulla que* com a locució conjuntiva, el qual introdueix una oració subordinada de lloc.

Cal perseguir el delicte onsevulla que ocorre.

Aquest gerro, onsevulla que el posem, fa planta.

ADVERBIS

Adverbis i valor connector

Molts adverbis i locucions adverbials s'empren sovint amb valor connector i s'habiliten com a conjuncions de coordinació: *ara, així, altrament, encara, endemés, fins i tot...* La majoria de gramàtiques i de manuals de llengua inclouen aquestes partícules en l'apartat de nexes de coordinació, a pesar que en origen es tracta d'adverbis o locucions adverbials.

El diccionari normatiu sovint recull aquesta habilitació d'adverbis com a nexes; així, el mot *ara* és inscrit com a adverb de temps (*Ara vindré*) i com a conjunció adversativa (*És un jersei car; ara, si el vols, compra'l*). En canvi, en el cas dels connectors *tanmateix, nogensmenys, àdhuc, encara, demés i endemés*, el DIEC els marca únicament com a adverbis.

Adverbis i locucions adverbials de temps i lloc

Són exemples d'adverbis i locucions adverbials de temps: *adés / adés adés / adesiara / ara i adés, antany, ensems, mentrestant / en l'entretant, suara, tantost, tostemp, tothora, a deshora, a mitjan, a trenc d'alba, de jorn / dejorn / enjorn, d'aleshores ençà, de... ençà, cap al tard, de tard en tard, en acabat, en endavant, mai de la vida, havent + participi...*

Ara i adés els agrada anar a comprar als mercats dels pobles. ('de tant en tant')

Havent berenat se n'anaren cap dret a l'estació d'autobusos. ('després de')

Descarregau el camió i, en acabat, tornau al magatzem. ('després, més tard')

Són exemples d'adverbis i locucions adverbials de lloc: *ací, allí, arreu / a tot arreu / pertot arreu, ça/deçà/ençà, daltabaix, enlaire, enmig / en mig de, entremig (de), onsevulla/onsevulga/onsevol, aquí deçà / allà deçà, a l'entorn, a les envistes, a mig aire, a tocar, de + expressió de lloc + estant...*

Del mirador estant podreu gaudir d'una vista panoràmica de la badia. ('estant en el mirador')

Teseu entrà al laberint i tantost es tancà la porta. ('immediatament')

Després de dues hores de navegació, érem a les envistes de Marsella. ('ja vèiem Marsella')

Algunes remarques sobre adverbis i locucions adverbials de temps i lloc

- **Ací:** 'en el lloc proper a qui parla o escriu'. Es tracta d'un adverbi d'ús col·loquial en el català valencià, i de registre formal en texts escrits:

Ací, en aquestes contrades, hem trobat repòs.

- **Adés:** adverbi que significa 'fa poc temps' o 'd'aquí a poc temps'. En diferents combinacions, el seu sentit s'altera amb matisos diversos: *adesiara* i *ara i adés* indiquen freqüència ('de tant en tant'), i *adés adés* expressa la idea de 'a cada moment'. Davant dos elements o oracions coordinades, actua de connector distributiu:

Adés riu, adés plora.

- **Daltabaix:** com a adverbi, vol dir 'de dalt d'una cosa a baix'. S'ha habilitat com a substantiu amb el sentit de 'calamitat, sotrac, escàndol'. No s'ha de confondre amb el sintagma preposicional originari *de dalt a baix*:

Anau alerta de no caure daltabaix de l'escala. (adverbi)

Se'l mirà desafiant de dalt a baix. (sintagma preposicional)

- **Dejorn:** a partir de la forma *jorn* ('dia'), es formen els adverbis *dejorn* i *enjorn* ('de bon matí, prest al matí'); *dejorn* és la forma aglutinada de la locució adverbial *de jorn*, també existent i normativa, amb un significat pràcticament indestruïble de l'adverbi:

Anem a dormir que demà ens hem d'aixecar dejorn.

- **Mentrestant:** és un adverbi i no s'ha de confondre amb la conjunció *mentre*:

Davalla les maletes; mentrestant, jo tancaré la porta.

Davalla les maletes mentre jo tanc la porta.

- **Tantost i tostemps:** adverbis d'ús arcaïtzant. *Tantost* significa 'immediatament':

Tantost sortíem de casa començava a ploure.

— *Tantost* també vol dir 'quasi, de poc':

De la caiguda, tantost no se'm trenquen les costelles.

— D'altra banda, *tostemps* és la contracció de *tots i temps*, i equival a l'adverbi *sempre*:

Tostemps van a collir flors junts.

Adverbis i locucions adverbials de manera

A banda dels adverbis derivats d'adjectius acabats en *-ment* (*probablement, feliçment, ràpidament...*), entre els adverbis i locucions adverbials de manera s'inclouen els mots i les expressions que figuren més avall, entre d'altres. Cal considerar, a més, com a locucions de manera, moltes de les expressions lexicalitzades i idiosincràtiques que aporten informació relativa a la manera (és a dir, que responen a la pregunta *com?*).

- Adverbis: *així, almenys/almanco, bé, exprés, corrents, dempeus, debades, gairebé, mig, quasi, sobretot...*
- Adjectius habilitats com a adverbis: *parlar clar, fermar curt, llaurar dret, filar prim, saber greu, jugar net...*
- Composts repetitius: *pengim-penjam, xano-xano / xino-xano...*
- Locucions introduïdes generalment per preposicions: *a bastament, a cabassos, a cuïta-corrents / a corre-cuïta, a doll, a escarada, a gratcient, a lloure, a mans besades, a ull nu, a peu coix, a peu dret, a rajaploma, a tort i a dret, a ultrança; al detall, a l'engròs, a la gatzoneta, a la bestreta, a la menuda...; de gom a gom, de propòsit, d'antuvi / de bell antuvi, de bell nou, de fit a fit, de mig a mig, de retop, de reüll, de sotamà, de tort, de bracet, de gairell, de totes passades...; en ferm, en va...; més que més... Locucions amb substantius amb la terminació-*ons*: a borbollons, a forfolons, a reculons, a rodolons, de genollons...*
- Locucions que provenen d'estructures oracionals fixades: *a cor què vols; aquí caic, aquí m'aixec; comes ajudau-me; comptat i debatut; diguem-ne; si fa no fa; tant si vols com si no vols; vulgues no vulgues...*
- Locucions llatines: *grosso modo, ex cathedra, mutatis mutandis...*

Adverbis i locucions adverbials de quantitat i afirmació

Són exemples d'adverbis i locucions adverbials de quantitat: *ben bé, quelcom, qui-sap-lo, sols, solament, amb prou feines, d'allò més, de més a més, de valent, fora mida, sense mida, si fa no fa, si més no, tot just, tant més / tant menys, ultra mesura...*

Són exemples d'adverbis i locucions adverbials d'afirmació: *certament, evidentment, fins, igualment, indubtablement, justament, prou, així mateix, ben segur, de bon de veres, de debò, de fet, de veritat, de ver, de veres, del cert, en efecte, fins i tot, no cal dir-ho, per descomptat, sens dubte...*

PUNTUACIÓ SINTÀCTICA

La coma

La *coma* representa una pausa breu en el discurs. Entre d'altres, té els usos següents:

- Indica que un element de l'oració s'ha desplaçat del seu lloc habitual:
El proveïdor ha de signar l'albarà.>L'albarà, l'ha de signar el proveïdor.
- Separa enunciats que no constitueixen una sèrie, units amb la conjunció *i*:
Va revisar la bugia i l'alternador, i després el vehicle arrencà.
- Indica que s'ha elidit un verb:
L'equip femení de vela, novament campió.
- Aïlla construccions absolutes amb participi o gerundi:
Acabat l'espectacle, el públic aplaudí amb entusiasme.
Entrenant-se tant, guanyarà la cursa.

El punt i coma

El *punt i coma* indica una pausa intermèdia entre la coma i el punt.

En les enumeracions complexes, s'utilitza per separar els diversos grups d'elements, tot i que, si el fragment final va precedit per les conjuncions *i*, *o* i *ni*, el punt i coma es converteix en una coma:

Assistiren a la presentació Montserrat Sintès, autora del l'estudi; Andreu Mut, l'editor i, en aquest cas, també fotògraf del projecte; Consol Ballester, regidora de Cultura, i els tres estudiants d'història que col·laboraren en l'excavació.

També s'escriu punt i coma en les construccions amb conjuncions i locucions conjuntives (*però, tanmateix, això és, és a dir, per exemple...*) que introdueixen enunciats llargs o que contenen alguna coma:

Encara he d'anar al metge, dur el cotxe a la revisió i passar pel banc; és a dir, tenc el matí ocupadíssim.

Els dos punts

Representen una pausa intermèdia entre dos elements entre els quals hi ha una relació de subordinació. S'utilitzen per introduir enumeracions, exemples, citacions textuales... També s'utilitzen:

- En substitució de la coma com a expressió de pausa emfàtica, abans de començar un enunciat, amb locucions del tipus *ara bé, doncs bé*, etc.:
Doncs bé: vestiu-vos i partiu!
- Per introduir una explicació:
Les sopes són un plat típic de Mallorca: duen pa i verdures.

- Per indicar relació de causa mitjançant juxtaposició:
No calia telefonar: ja ho sabíem. (Equival a *No calia telefonar perquè ja ho sabíem.*)
- Per indicar relació de conseqüència mitjançant juxtaposició:
Varen arribar tard: no varen poder tastar la sopa. (Equival a *Varen arribar tard, per la qual cosa no varen poder tastar la sopa.*)
- En els texts jurídics i administratius, s'utilitzen els dos punts en les fórmules que identifiquen el document:

Sol·licitud

Certificat

Diligència

EXPÒS:

CERTIFIC:

FAIG CONSTAR:

Que [...]

Que [...]

Que [...]

SOL·LICIT:

Que [...]

Els parèntesis

Els *parèntesis* s'utilitzen per afegir en una frase incisos i informació intercalada que no és imprescindible per a la comprensió del text:

La Universitat de les Illes Balears (UIB) pertany a la Xarxa Vives.

Diversos estats europeus (Bèlgica, Polònia i Itàlia) no han volgut signar l'acord.

També van entre parèntesis les acotacions dramàtiques dels texts teatrals:

GEPA: A seure de seguida! (Dubta, torna a seure.)